

розповідати про предмети, гра може втратити свої цінні якості. У дидактичних іграх щодо описування можна закріплювати вміння дітей описувати предмети або картинку повно, послідовно, за суттєвими ознаками. Наприклад, це можуть бути такі ігри, як «Відгадай хто це?», «Чарівний мішечок», «Подорож по кімнаті» тощо. Дидактичні ігри мають чіткі правила, які вихователь на початку заняття повідомляє дітям, і яких вони дотримуються під час гри. Наприклад, в іграх-загадках правило полягає в тому, щоб описати предмет, його характерні ознаки і властивості, не називаючи його.

Незважаючи на те, що дидактична гра є засобом закріплення знань і умінь дітей, провідна роль у ній належить вихователю. Основними навчальними прийомами, якими користується вихователь, є план та зразок розповіді-опису.

Найбільш корисними є ігри з роздавальним матеріалом, адже в них кожна дитина зацікавлена іграшкою чи картинкою, активно думає, намагається якнайцікавіше й правильно описати предмет. Ігри, з якими діти познайомилися на заняттях, можуть використовуватися в їх самостійній діяльності поза заняттями.

Отже, важливу роль у розвитку зв'язного мовлення дітей відіграють дидактичні ігри. Адже гра – супутник дитинства, провідна діяльність, під час якої коригується та розвивається дитяче зв'язне мовлення й особистість в цілому.

Список використаних джерел

1. Богуш А. М. Теорія і методика розвитку мовлення дітей раннього віку. – К. : Видавничий Дім «Слово», 2003. – 344 с.
2. Методика розвитку рідної мови і ознайомлення з навколишнім у дошкільному закладі / А. М. Богуш, Н. П. Орланова, Н. І. Зеленко, В.К. Лихолетова; За ред. А. М. Богуш. – К. : Вища школа, 1992. – 414 с.

УДК 373.2.015.31:7(043.2)

Попович Надія Ференцівна,
кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри філологічних дисциплін
та соціальних комунікацій,
Терновці Аліна Юрївна,
бакалавр спеціальності «Дошкільна освіта»,
Мукачівський державний університет

МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ БЕСІД ЗА КАРТИНАМИ З ДІТЬМИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Дошкільний вік – унікальний порівняно з подальшими віковими періодами. У цей час відбувається становлення особистості дитини. Тому навчання і виховання є для неї необхідною формою розвитку.

У роботі з дітьми використовують як предметні картини, так і сюжетні дидактичні картини. Високо оцінив значення предметної картини для словникової роботи К. Д. Ушинський. Він писав: «Вчіть дитину будь-яким п'яти невідомим їй словам, і вона буде довго й даремно мучитися над ними, а пов'яжіть з картинками двадцять таких слів – і дитина засвоїть їх на льоту» [3, с. 250]. Великий педагог вважав, що і сюжетні дидактичні картинки допомагають дитині зрозуміти навколишнє життя. «Ви пояснюєте дитині досить просту думку, і вона вас не розуміє: ви пояснюєте цій же дитині складну картинку, і вона вас швидко розуміє» [3, с. 250].

Сама по собі картина не навчає дитину, вона тільки зображує предмети, а навчає слово вихователя у супроводі картинки. Проте вихователям не слід захоплюватися широким словесним поясненням.

Дидактична картина повинна бути графічно грамотною, правдиво відображувати реальну дійсність, не спотворювати її, правильно передавати колір, форму, композицію, просторові відношення. Зміст картини повинен не тільки збагачувати й уточнювати знання дітей та словник, а й сприяти патріотичному, морально-етичному й естетичному вихованню. Зміст картини повинен також відповідати віку дитини.

На заняттях із ознайомлення з навколишнім картину показують дітям тільки після повідомлення теми й мети, щоб у них не зник інтерес до змісту картини. Під час розгляду картини дітей краще посадити півколом, показувати зображене на картині указкою, а не пальцем.

Як показує практика, у дошкільних навчальних закладах поширені такі види занять з предметними картинками, як-от: назва предметів, їх частин, дій, властивостей, ознак, якостей; описування картинок, їх зіставлення та порівняння, систематизація. Часто ці види занять проводять у вигляді дидактичних ігор, наприклад: «Підбери картинку», «Загадки», «Що схоже, а що різне», «Лото» тощо.

За сюжетними демонстраційними картинами на заняттях із ознайомлення з навколишнім проводиться бесіда.

Під час заняття провідним прийомом у роботі з картиною, як правило, є запитання вихователя. Використовують різні форми запитань:

- запитання для з'ясування загального змісту картини: *Про що ця картина? Яку пору року зображено на картині?*

- запитання констатуючого характеру: *Хто? Що? Який? Де? Коли?*

- запитання, спрямовані на описування предметів, дійових осіб: *Який? На що схожий? Що робить?*

- запитання, що стимулюють словникову роботу: *Якими словами ще про нього (про неї) можна сказати?*

- запитання оцінювального характеру: *Якими словами можна оцінити поведінку хлопчика(дівчинки)?*

- запитання причинного характеру: *Чому? Для чого? Навіщо?*

У молодшій групі внаслідок малої тривалості занять, вікових особливостей фізичного й психічного розвитку дітей немає можливості

проводити вступну бесіду. Відтак, зміст картин для ознайомлення є зазвичай дуже простим. Зокрема, використовуються картинки з власного досвіду дітей. Наприклад: *Вам подобається будувати з кубиків? Що найчастіше ви будете?*

А. М. Богуш зазначає: «На третьому році життя заняття з картинкою ускладнюються. З дітьми проводять заняття з предметними картинками, сюжетними настільними і настінними, а також використовують книжкові ілюстрації. Ускладнюються і завдання, які ставляться перед дітьми. А саме:

- розвивати розмовне мовлення дітей;
- вчити їх будувати речення різного типу (розповідні, питальні, окличні), за складністю (прості, складні);

- вчити правильно сполучати слова в реченні, вживати різні частини мови – прикметники, прийменники, сполучники» [1, с. 243-244].

У середній групі картини за змістом стають складнішими. Метою вступної бесіди є актуалізувати набуті дітьми знання, необхідні для обговорення картини. Важливими є звернення до власного та колективного досвіду дітей, розв'язання проблемної ситуації.

У старшій групі картини повинні мати більш пізнавальний та естетичний характер. У вступній бесіді доречною буде узагальнююча розмова про людські стосунки, пори року, життя тварин тощо.

Традиційно в методиці розвитку мовлення дітей провідним прийомом навчання розповіді за картиною вважається зразок розповіді вихователя. Поступово, залежно від вікових можливостей дітей, готовності до процесу складання зв'язного висловлювання, спроможності виконувати це завдання самостійно, зразок розповіді змінюється від повного до часткового.

У навчанні дітей старшого дошкільного віку зразок використовують лише в тих випадках, коли цього потребує ситуація. Дітей цього віку навчають складати план розповіді. Спочатку вихователь разом із дітьми детально аналізує складений ним план, потім пропонує їм скласти план самостійно, тобто відбувається поступовий перехід від повного наслідування зразка до самостійного складання розповіді.

Діти старшого дошкільного віку можуть аналізувати власні розповіді та розповіді товаришів. Цей момент на занятті слід використати для вдосконалення зв'язного мовлення дітей через більш вдалу лексичну заміну, добір та висловлювання додаткових варіантів щодо характеристики образу, сюжетної лінії, будови речення, структури розповіді тощо. Вихователь має не просто вказати на помилки, а запропонувати дітям знайти інші можливі варіанти висловлювання.

Дітям старшої групи можна запропонувати придумати назву до картини, розділити її на частини й до кожної придумати назву. Після бесіди вихователь узагальнює відповіді дітей у формі короткої розповіді за змістом картини.

Методика навчання розповіді за змістом картини постійно збагачується цікавими методами та прийомами керування мовленнєвою діяльністю дітей, новими творчими знахідками педагогів. Важливо, щоб за добором, сполученням різних методичних способів не забували, що картина – це лише

ефективний засіб, а головна дійова особа на занятті – дитина, розвиток якої слід спрямовувати й супроводжувати.

Отже, навчання дітей розповіді за картиною позитивно впливає на їх поведінку, сприяє виправленню неправильного мовлення, на вироблення у них якостей, необхідних для успішного навчання в школі.

Список використаних джерел

1. Богуш А. М. Теорія і методика розвитку мовлення дітей раннього віку. – К. : Видавничий Дім «Слово», 2003. – 344 с.
2. Методика розвитку рідної мови і ознайомлення з навколишнім у дошкільному закладі / А. М. Богуш, Н. П. Орланова, Н. І. Зеленко, В. К. Лихолетова; За ред. А. М. Богуш. – К. : Вища школа, 1992. – 414 с.
3. Ушинський К. Д. Про наочне навчання // Вибрані педагогічні твори: У 6 т. – К., 1983. – Т. 2. – С. 250.

УДК 812.161.2-1 Кирпа (043.2)

Прокопович Лідія Сигизмундівна,
кандидат філологічних наук, доцент,
завідувач кафедри філологічних дисциплін
і соціальних комунікацій,
Мукачівський державний університет

СВІТ ОЧИМА ДИТИНИ У ВІРШАХ ГАЛИНИ КИРПИ

Галина Кирпа – яскравий представник дитячої сучасної модерної поезії. Вона тонко і проникливо показує світ очима дитини. Адже дитина уподібнює світ собі, тому все, що її оточує, може говорити так само звичайно, як і вона. Розповіді дуже лаконічні. Ми не знайдемо опису зовнішніх прикмет, зате відчуємо емоційний контакт дитини з природою, з усім довкіллям.

Ми вловлюємо готовність дитини бачити крізь казку – поезію. Про стан своєї душі може розповідати не лише квітка, дерево, тваринка, а й сама дитина. Серед поезій добра половина тих, де оповідь ведеться від першої особи або узагальненої другої: чи то дитина розмовляє з деревом і квітами, чи складає казку, чи бачить дивовижний танець дощу і вітру. Як зауважує Н. Дзюбиїна – Мельник : «Усюди художнє освоєння дійсності йде не через узагальнювальну логіку мислення, а через призу суб'єктивних вражень, індивідуального асоціативного досвіду, дуже особистісних переживань» [1, с. 139]. Поетеса доводить, що дитина здатна і любить одягати власні відкриття у слова і робить це по – своєму. Приміром так: *Вечір – це чорнобривець, що й при місяці ще пахне сонцем.* Ось і весь вірш. Зауважимо, що одне речення конденсує в собі несподіване спостереження, здогад, для якого немає ніякого іншого пояснення. Так об'єкт художнього пізнання поетеси не правдивість, упізнаваність, а ірреальність, сфантазована дитячою уявою. Неймовірно з погляду дорослого цілком можливе для дитини, воно співіснує, переплітається з реальним...Літак приземляється з метеликом, дивуючись, що він міниться кольорами: *Чого це ти*

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>